

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ
Кафедра туризму**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету туризму та
міжнародних комунікацій

к.геогр.н., доц. Габчак Н.Ф.

« » 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

ВСТУП ДО ФАХУ

Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 Туризм і рекреація / 1015 Travel, tourism and leisure
Освітня програма	Туризм
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної практики «Вступ до фаху» для здобувачів вищої освіти галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 242 «Туризм і рекреація» / 1015 «Travel, tourism and leisure» освітньої програми «Туризм».

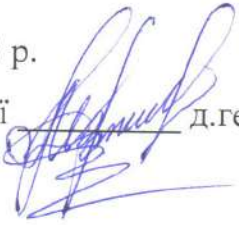
Розробник: к.держ.упр., доцент кафедри туризму Руслана КРИВЕНКОВА

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри туризму протокол №1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри д.геогр.н., проф. Ганна МАШКА

Схвалено науково-методичною комісією факультету туризму та міжнародних комунікацій

протокол №1 від «31» серпня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії д.геогр.н., проф. Ганна МАШКА

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОПИС ПРАКТИКИ.....	5
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «ВСТУП ДО ФАХУ».....	6
3. БАЗИ ПРАКТИКИ.....	9
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ НА ПЕРІОД ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ.....	10
5. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «ВСТУП ДО ФАХУ».....	12
6. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ.....	13
7. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	15
8. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ.....	17

ВСТУП

Навчальна практика «Вступ до фаху» проводиться відповідно до графіку навчального процесу здобувачів денної форми навчання спеціальності 242 «Туризм і рекреація» / 1015 «Travel, tourism and leisure», факультету туризму та міжнародних комунікацій, обсяг та тривалість визначені навчальним планом освітнього ступеня «бакалавр». Робоча програма практики відповідає наступним документам:

- Положенню про проведення практики здобувачів вищих навчальних закладів України;
- Положенню про проведення практики здобувачів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»;
- Положенню про організацію навчального процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет»;
- навчальному плану галузі знань 24 «Сфера обслуговування», спеціальність 242 «Туризм і рекреація» / 1015 «Travel, tourism and leisure»;
- робочому навчальному плану галузі знань 24 «Сфера обслуговування», спеціальність 242 «Туризм і рекреація» / 1015 «Travel, tourism and leisure»;
- загальним вимогам щодо розробки навчальних та робочих програм.

Відповідно до навчального плану спеціальності 242 «Туризм і рекреація» / 1015 «Travel, tourism and leisure» навчальна практика у 2023-2024 н.р. проводиться для здобувачів 1 курсу денної форми у 2-му семестрі.

1. ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика практики	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5 Загальна кількість годин – 135 год. Тривалість: денна ф.н. – 3 тижні, заочна ф.н. – 2 тижні	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	Нормативна	
	Спеціальність 242 «Туризм і рекреація» / 1015 «Travel, tourism and leisure»		
	Кваліфікація: бакалавр з туризму	Рік підготовки: 2023-2024	
		Семестр 2-й денна ф.н.	
	Освітній ступінь бакалавр	Самостійна робота	
		45 год.	90 год.
		Індивідуальна робота	
		90 год	45 год
		Форма контролю: диф. залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «ВСТУП ДО ФАХУ»

Навчальна практика «Вступ до фаху» є початковим етапом ознайомлення здобувачів з обраним фахом і проводиться на 1-му курсі у другому семестрі.

Метою даної практики є:

- ознайомити здобувачів зі змістом їхньої майбутньої професії,
- ознайомити здобувачів із характером професійної діяльності в туристичній галузі;
- ознайомити здобувачів із особливостями діяльності туристичних підприємств краю;
- ознайомити здобувачів із визначними регіональними туристичними центрами, маршрутами та ресурсами Закарпаття;
- розкрити зміст системи управління природоохоронною діяльністю на Закарпатті та в Україні.

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти здобувають перші професійні знання та навички, що знадобляться в період подальшого навчання та роботі відповідно до обраного фаху.

Відповідно до освітньої програми, вивчення освітнього компонента сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- **ЗК02.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і

технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- **ЗК03.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- **ЗК05.** Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- **ЗК09.** Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- **СК1.** Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.
- **СК2.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- **СК3.** Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.
- **СК5.** Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.
- **СК10.** Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.
- **СК11.** Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.
- **СК19.** Здатність організовувати та здійснювати туристичну діяльність на природоохоронних територіях.

Відповідно до освітньої програми «Туризм», вивчення освітнього компонента повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:

- **ПР02.** Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.
- **ПР03.** Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.
- **ПР04.** Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.
- **ПР05.** Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної практики «Вступ до фаху»:

- **ПРН02.** Вміти застосовувати на навчальній практиці базові поняття з теорії туризму і рекреації. Знати принципи організації туристичної діяльності, надання туристичних послуг, формування та проходження туристичних маршрутів на прикладі туристичних пішохідних та автобусних маршрутів.
 - **ПРН02.** Розуміти основні аспекти туристичної діяльності суб'єктів туристичного ринку в Україні.
 - **ПРН02.** Вміти давати характеристику пішохідним туристичним маршрутам та знати описати основні туристичні атракції по ходу маршрутів.
 - **ПРН03.** Знати основні форми і види туризму, їх поділ, акцентуючи увагу на тих, які найбільше розвинені на території Закарпатської області, де проходить навчальна практика «Вступ до фаху».
 - **ПРН03.** Аналізувати, які з основних форм та видів туризму найбільше користуються попитом у туристів, які подорожують територією Закарпаття.
 - **ПРН04.** Оцінювати особливості організації туристичного простору Закарпатської області.
 - **ПРН05.** Вміти зробити аналіз туристично-рекреаційного потенціалу окремих населених пунктів Закарпатської області за визначеним планом.
- ПРН05.** Вивчити природно-рекреаційну та історико-культурну складову туристично-рекреаційного потенціалу місцевості, населеного пункту чи ТГ, де проживають здобувачі вищої освіти.

3. БАЗИ ПРАКТИКИ

Під час навчальної практики «Вступ до фаху» базою практики буде кафедра туризму факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет». За допомогою керівника навчальної практики з кафедри туризму здобувачі вищої освіти візьмуть участь у туристичних пішохідних та автобусних маршрутах, під час яких будуть мати змогу не тільки на практиці ознайомитись з природними та історико-культурними туристичними атракціями краю, але й пізнати особливості та етапи підготовки й організації пішохідних та автобусних туристичних маршрутів¹.

¹У разі напруженої ситуації через воєнний стан в Україні навчальна практика «Вступ до фаху» у 2023-2024 н.р. може проводитись в дистанційному режимі на базі кафедри туризму ДВНЗ «УжНУ». Дистанційна форма проведення практики передбачатиме вивчення туристично-рекреаційного потенціалу населених пунктів та ТГ, де проживають здобувачі вищої освіти.

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «ВСТУП ДО ФАХУ»

Індивідуальні завдання для проходження навчальної практики «Вступ до фаху» розробляються керівником від кафедри туризму факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет» та погоджуються завідувачем кафедрою туризму.

За результатами проведених досліджень, здійснених туристично-краєзнавчих пішохідних та автобусних маршрутів, екскурсій територією м. Ужгорода, здобувачі повинні опрацювати наступні завдання:

1) Вивчити природно-рекреаційну та історико-культурну складову туристично-рекреаційного потенціалу місцевості, населеного пункту чи ТГ, де здобувачі проживають, за відповідним планом:

ПЛАН

1. Загальна характеристика району (населеного пункту, ТГ)
 2. Природно-рекреаційний потенціал
 - 2.1. Кліматичні ресурси
 - 2.2. Водні ресурси
 - 2.3. Бальнеологічні ресурси
 - 2.4. Орографічні ресурси
 - 2.5. Біотичні ресурси
 - 2.6. Спелеологічні ресурси
 - 2.7. Ресурси природно-заповідного фонду (ПЗФ)
 3. Історико-культурна спадщина
 - 3.1. Пам'ятки історії
 - 3.2. Пам'ятки культури
 - 3.3. Пам'ятки містобудування та архітектури
 - 3.4. Археологічні пам'ятки
 - 3.5. Етнічні та етнографічні пам'ятки
 - 3.6. Біосоціальні ресурси
- 2) Підготувати проморолик або презентацію про туристичну привабливість місцевості, де здобувачі проживають.
- 3) Дати характеристику туристичному пішохідному або автобусному маршруту та опис основних туристичних атракцій по ходу маршруту.

- 4) Охарактеризувати туристичний потенціал району (населеного пункту, ТГ).
Оцінити стан туристичної інфраструктури.
- 5) Підготувати опис туристичного маршруту (за відповідними варіантами) для
можливості подальшого використання в туристично-рекреаційній сфері
України.

**5. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ
НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
«ВСТУП ДО ФАХУ»
(10.06.2024-28.06.2024)**

№ п/п	Вид та зміст роботи	Період виконання завдання
1.	Настановча нарада перед початком практики. Проведення цільового інструктажу з техніки безпеки та охорони праці на робочому місці в період проходження практики. Ознайомлення із робочою програмою практики, переліком індивідуальних завдань, вимогами щодо написання звіту з практики та порядок допуску до його захисту	1-й тиждень
2.	Дослідження туристично-рекреаційного потенціалу місцевості, населеного пункту чи ТГ, де проживають здобувачі вищої освіти	1-й тиждень
3.	Опрацювання зібраних матеріалів. Робота з літературою, інтернет-ресурсами, довідковою інформацією для презентації маршруту згідно обраної тематики, створення проморолику, презентації тощо	2-й тиждень
4.	Розробка, організація та проведення туристичних пішохідних або автобусних маршрутів	2-й тиждень
5.	Опрацювання зібраних матеріалів	2-й тиждень
6.	Опрацювання зібраних матеріалів. Робота з літературою, електронними джерелами, довідковою інформацією для опису туристичних пішохідних та автобусних маршрутів	3-й тиждень
7.	Написання звіту з практики	3-й тиждень
8.	Представлення звіту про проходження практики. Захист звіту з практики. Оформлення усієї необхідної звітної документації.	3-й тиждень
	Загальна тривалість практики	3 тижні

Зазначені дати є орієнтовними і можуть змінюватись залежно від обставин, погодних умов і т.д.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль навчальної практики «Вступ до фаху» покладається на керівника практики від кафедри туризму, завідувача кафедрою туризму та декана факультету туризму та міжнародних комунікацій.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечує кафедра туризму.

Основними документами, для організації і проходження практики є:

1. *Направлення на практику* (додається до угоди).
2. *Щоденник практики*.
3. *Індивідуальне завдання на практику* (розробляє керівник практики, погоджує завідувач кафедри туризму).
4. *Звіт про проходження практики* (звіт повинен бути підписаний керівником від бази практики, поданий на кафедру туризму у визначені терміни).

Обов'язки здобувача

Здобувач зобов'язаний:

- у визначені терміни подати на базу практики усі необхідні документи;
- під час практики суворо дотримуватися правил техніки безпеки та внутрішнього розпорядку, що діють на базі практики;
- сумлінно виконувати програму практики та доручення керівників практики від бази практики;
- скласти графік проходження практики і погодити його з керівниками практики від бази практики;
- вести щоденник практики, фіксуючи в ньому виконану роботу;
- оформити письмовий звіт про практику і своєчасно подати його на кафедру.

Керівник практики від кафедри туризму:

- перед початком практики контролює підготовленість баз практики та при необхідності проводить підготовчі заходи до прибуття здобувачів-практикантів;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед скеруванням здобувачів на практику: інструктаж про порядок проходження практики, з техніки безпеки та охорони праці, надання здобувачам-практикантам необхідних документів (направлення, щоденник, індивідуальне завдання, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації тощо);
- повідомляє здобувачів про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі, а саме: подання письмового звіту, вимог до оформлення виконаного індивідуального завдання, підготовки виступу тощо;
- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно із затвердженою програмою;
- контролює виконання здобувачами-практикантами правил внутрішнього розпорядку, здійснює облік відвідувань здобувачами баз практики (табелів відвідування);
- приймає залік з практики;
- не пізніше, ніж за 2 тижні до початку практики здійснює розподіл здобувачів за базами практик та готує наказ про скерування здобувачів на проходження практики;
- у кінці навчального року (на початку наступного) подає декану факультету усю необхідну звітність щодо результатів проходження навчальної практики.

7. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

7.1. Загальні вимоги до оформлення звіту

Загальний обсяг звіту (не враховуючи додатки) складає 25-30 сторінок, набраних на комп'ютері на одній стороні стандартного аркуша формату А4 (210 x 297 мм) шрифтом Times New Roman, через 1,5 інтервали, з абзацним відступом 1,5 із полями ліворуч –3,0 см, праворуч – 1,5 см, зверху і знизу – по 2 см. Орієнтовний обсяг структурних складових звіту: вступ – 2-3 сторінки, основна частина – 20-25 сторінок, висновки – 2-3 сторінки. Мова – українська.

Звіт комплектують у наступній послідовності: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина (розкривається виконання індивідуального завдання), висновки, додатки, список використаних джерел.

Нумерація сторінок, використання формул, діаграм, таблиць, оформлення додатків та посилання на літературні джерела здійснюється відповідно до загальних вимог, що встановлені для написання курсових та дипломних робіт.

7.2. Порядок допуску звіту до захисту практики

До захисту звітів допускаються здобувачі, котрі своєчасно оформили усі необхідні документи для проходження практики, повністю виконали програму та індивідуальні завдання практики, написали звіт, згідно встановлених вимог.

Допуск до захисту звіту здійснюється керівником навчальної практики, що підтверджується підписами керівника на титульному аркуші звіту.

Звіти, в яких виявлені недоліки (недотримання вимог щодо оформлення, не виконання індивідуальних завдань, відсутність належно оформленого щоденника практики), до захисту не допускаються. Відповідне рішення приймається керівником навчальної практики від кафедри туризму за погодженням завідувача кафедрою.

7.3 Критерії оцінювання

Загальне оцінювання результатів проходження навчальної практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення та захист звітів здійснюється за кредитно-трансферною системою, згідно якої максимальний рейтинг кожного здобувача складається з оцінювання в балах за всіма критеріями, що виставляються під час захисту і переводиться в оцінку за схемою:

Загальна сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів за виконання програми практики та захист звітів:

№п/п	Вид роботи	Бали
1	Виконання індивідуального завдання практики	60
2	Оформлення звіту	20
3	Виступ з доповіддю на захисті практики	10
4	Презентація результатів дослідження	5
5	Відповіді на додаткові запитання	5

8. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України від 18 лис. 2003 р. № 1282-IV із змінами, внесеними згідно із Законом від 02 бер. 2015 р. № 222-VIII (222-19). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-15#Text>
2. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 бер. 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
3. Про туризм: Закон України від 15 вер. 1995 р. № 324/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Програма розвитку економічної, міжнародної та інвестиційної діяльності Мукачівської міської територіальної громади на 2022-2024 роки. URL: <https://mukachevo-rada.gov.ua/storage/app/uploads/public/61a/f60/2ac/61af602ac4360224911394.pdf>
5. Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2021-2023 роки. URL: https://oda.carpathia.gov.ua/sites/default/files/upload/201124_0690.pdf
6. Стратегія розвитку Мукачівської міської об'єднаної територіальної громади. URL: <https://mukachevo-rada.gov.ua/upravlinnya-mistom/strategiya-2027/strategiya-rozvitku-mukachivskoyi-otg-do-2027-roku>
7. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України. Термінологія. Оцінка ресурсів. Паспортизація регіонів. Видатні іноземці: навч. посіб. К.: Альтпрес, 2009. 400 с.
8. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України: навч. посіб. К.: Альтерпрес, 2007. 369 с.

9. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посіб. К.: Академвидав, 2010. 247 с.
10. Писаревський І. М. Планування та організація туристських маршрутів. Харків: ХНАГХ, 2009. 312 с.
11. Туристичні маршрути Закарпаття: путівник, виготовлений у рамках реалізації заходів Програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020 роки / [відп. ос. Д.М. Ман]. Ужгород, 2018. 40 с.
12. Чернов О. Б. Особливості туристсько-краєзнавчої діяльності в рекреаційному регіоні: монограф. Переяслав-Хмельницький, 2013. 247 с.
13. Габчак Н.Ф. Функціонування санаторно-курортної та оздоровчої сфери в межах Закарпатської області: головні аспекти дослідження. URL: <http://dspace.uzhnu.edu.ua>.
14. Головне управління статистики у Закарпатській області. URL: <http://www.stat.uz.ua/statinfo/dem/index.html>.
15. Області України та кількість територіальних громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/areas>
16. Офіційний сайт Ужанського національного природного парку. URL: <https://unpp.uz.ua/>
17. Офіційний сайт Ужгородського замку, Закарпатського обласного краєзнавчого музею імені Тиводара Легоцького. URL: <https://www.zkmuseum.com/>
18. Паспорт Виноградівської територіальної громади. URL: <https://vin-rada.gov.ua>
19. Паспорт Закарпатської області. URL: <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/sumvolika-kraju/pasport-2021.pdf>
20. Природно-заповідний фонд Закарпатської області. URL: http://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=13
21. Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/reystyr/>

22.Управління туризму та курортів Закарпатської обласної держадміністрації.

URL: <https://carpathia.gov.ua/>

23.UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

URL: <https://en.unesco.org/>